

Uitwerking pensioenakkoord

Dit position paper is geschreven als bijdrage aan het rondetafelgesprek met de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid op 4 november 2020

DeNederlandscheBank

Met de uitwerking van het pensioenakkoord zetten kabinet en sociale partners betekenisvolle stappen naar een toekomstbestendiger pensioenstelsel. Verzilvering van de voordelen van het nieuwe pensioenstelsel vraagt om een zorgvuldige wettelijke verankering van de afspraken uit de hoofdlijnennotitie. Belangrijke aandachtspunten voor DNB zijn een evenwichtige en transparante afweging van de belangen van deelnemers tijdens de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en het voorkomen dat in de uitwerking van de nieuwe pensioencontracten onbedoeld bronnen van spanning tussen deelnemers worden geïntroduceerd. Voor een effectief toezicht op de nieuwe pensioencontracten en de overgang naar het nieuwe stelsel zijn voor de pensioensector en toezichthouders daarnaast heldere en uitvoerbare normen cruciaal.

Op 4 juli jl. bereikten het kabinet en de sociale partners overeenstemming over de uitwerking van het pensioenakkoord. Met de plannen in de hoofdlijnennotitie worden belangrijke stappen gezet naar een toekomstbestendiger pensioenstelsel. In het nieuwe pensioenstelsel worden geen pensioenaanspraken meer toegezegd, waardoor de noodzaak van een rekenrente, die nodig is voor het waarderen van pensioenaanspraken, komt te vervallen. Daarnaast zorgt het nieuwe pensioenstelsel ervoor dat de risico's waaraan jonge en oude deelnemers blootstaan beter aansluiten bij de risico's die zij willen en kunnen dragen. Spanningen tussen generaties die het huidige stelsel kunnen belasten, worden daardoor minder. De afschaffing van de doorsneesystematiek zorgt er tot slot voor dat het pensioenstelsel beter past bij de veranderende arbeidsmarkt. Deelnemers die gedurende de carrière van baan wisselen of als zelfstandige aan de slag gaan, bouwen niet langer te veel of te weinig pensioen op voor de premie die zij inleggen.

Tegelijkertijd blijven de sterke punten van ons huidige pensioenstelsel behouden. Zo blijft pensioen een levenslange uitkering doordat deelnemers gezamenlijk de risico's van overlijden en ouderdom dragen. Ook blijft sprake van een collectieve uitvoering van pensioenregelingen en een collectief beleggingsbeleid waarmee de uitvoeringskosten voor deelnemers beperkt kunnen worden gehouden. Door de verplichte pensioenopbouw via de werkgever blijft daarnaast een hoge deelname onder de Nederlandse bevolking geborgd. Tot slot maakt ook het nieuwe pensioenstelsel risicodeling tussen generaties mogelijk.

De afspraken uit de hoofdlijnennotitie worden de komende tijd vastgelegd in wet- en regelgeving. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft de volgende aandachtspunten voor de wettelijke verankering van de afspraken over de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en de nieuwe pensioencontracten.

Aandachtspunten bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel

De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel heeft gevolgen voor vrijwel alle Nederlanders en is een omvangrijk en complex proces dat de komende jaren veel vraagt van sociale partners, pensioenfondsen en toezichthouders.

Een evenwichtige overgang naar dit nieuwe pensioenstelsel vereist dat de belangen van deelnemers, zowel tijdens de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel als tijdens de daaraan voorafgaande overgangsfase, adequaat en op basis van juiste en volledige informatie worden gewogen. De daaruit resulterende intergenerationele effecten moeten aanvaardbaar zijn voor de politiek, sociale partners en fondsbesturen. De huidige kwetsbare financiële positie van pensioenfondsen maakt de overgang naar het nieuwe stelsel extra uitdagend. Een beheerste overgang vereist daarnaast dat besturen de operationele gevolgen van gemaakte keuzes adequaat in kaart brengen en beheersen.

Het is daarom belangrijk wettelijk te borgen dat:

- **Pensioenfondsen de komende jaren koersen op dekkingsgraden die hen in staat stellen een verantwoorde en evenwichtige overstap naar het nieuwe pensioenstelsel te maken. Hogere dekkingsgraden maken het uiteraard gemakkelijker deze transitie evenwichtig vorm te geven.** Bij het uitwerken van de financiële spelregels die de komende jaren voor de overgangsfase gelden, het zogenoemde transitie FTK, draait het in essentie om de vraag op welk moment pensioenfondsen de verliezen die zij in de boeken hebben nemen. Dit kan zowel vóór als tijdens de daadwerkelijke transitie. Het nemen van verliezen tijdens de transitie werkt via de hoogte en/of onzekerheid van de (verwachte) uitkering na de transitie door in het nieuwe pensioenstelsel. Dit vereist een zorgvuldige en heldere communicatie richting deelnemers.
- **Er zorgvuldige en transparante besluitvorming over de transitie en de daaraan voorafgaande overgangsfase plaatsvindt.** Werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers en pensioenuitvoerders, inclusief de relevante fondsorganen, dienen vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en taak en op basis van volledige en juiste kwalitatieve en kwantitatieve informatie tot besluitvorming over de transitie te komen. Het externe toezicht toetst of tijdens het wettelijk voorgeschreven besluitvormingsproces de juiste stappen zijn doorlopen, de juiste informatie op de juiste tafels heeft gelegen en de hieruit volgende besluiten adequaat zijn onderbouwd.
- **De gevolgen van besluitvorming voor deelnemers bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en bij de daaraan voorafgaande overgangsfase zorgvuldig inzichtelijk gemaakt worden.** Voor een transparante en evenwichtige afweging van belangen - en daarmee voor het vertrouwen van deelnemers - is het essentieel dat inzichtelijk wordt gemaakt in welke mate deelnemers voor- of nadeel ondervinden van gemaakte keuzes. In de hoofdlijnennotitie is afgesproken dat in een euro-bedrag, het netto-profijt, wordt berekend in welke mate deelnemerscohorten er qua pensioenwaarde op voor- dan wel achter uit gaan, als gevolg van de gemaakte keuzes rondom het invaren van bestaande pensioenaanspraken en -rechten (op basis van de in de hoofdlijnennotitie voorgeschreven methodes), het afschaffen van de doorsneesystematiek en eventuele compensatie daarvoor.
- **Operationele en IT aspecten adequaat beheerst worden.** De overgang naar het nieuwe pensioenstelsel is een complex en omvangrijk proces met vele betrokken partijen, met als beoogde einddatum 1 januari 2026. Pensioenuitvoerders worden daarom verplicht een implementatieplan op te stellen. De beheersing van operationele en IT risico's is cruciaal, waarbij onderwerpen als datakwaliteit, betrouwbare IT-processen en -systemen en operationeel wendbare uitvoeringsorganisaties van belang zijn.

Aandachtspunten bij de nieuwe pensioencontracten

Het nieuwe pensioenstelsel introduceert een nieuw pensioencontract en voegt optionele risicodelingsinstrumenten toe aan de bestaande verbeterde premieregeling (Wvp), waardoor deze toegankelijker wordt voor verplichtgestelde bedrijfstak- en beroepspensioenfondsen. Bij de uitwerking van deze nieuwe pensioencontracten in wet- en regelgeving is belangrijk te voorkomen dat alsnog onbedoeld bronnen van spanning tussen generaties worden geïntroduceerd.

Het is daarom belangrijk te borgen dat:

- **De risico's waaraan deelnemers blootstaan aansluiten bij de risico's die deelnemers willen en kunnen dragen.** Pensioenuitvoerders brengen de risico's die deelnemers willen en kunnen dragen, de risicohoudingen, in kaart. Het gevoerde beleggingsbeleid en de – bij het nieuwe pensioencontract – toegepaste verdeelregels

van rendementen naar leeftijdsgroepen bepalen de risicoblootstellingen van deelnemers en horen daarop aan te sluiten.

- **Oudere deelnemers niet langer onbedoeld blootstaan aan het renterisico van jongeren.** Een belangrijke verbetering van het nieuwe pensioencontract is dat ouderen niet langer onbedoeld bloot hoeven te staan aan het grotere renterisico van jongeren. Door het renterisico niet tussen deelnemers te delen wordt de uitkering van gepensioneerden ongevoelig voor schommelingen in de lange rente.
- **De belangen van deelnemers bij de solidariteitsreserve evenwichtig worden gewogen.** De doelen van de solvabiliteitsreserve zijn risicodeling tussen generaties en het vergroten van stabiliteit van de nieuwe pensioencontracten. De wijze waarop de solidariteitsreserve gevuld en uitgedeeld wordt moet evenwichtig en vooraf vastgesteld zijn.
- **Er een heldere verantwoordelijkheids- en taakverdeling tussen sociale partners, pensioenfondsbestuur en fondsorganen wordt vastgelegd.** Een heldere verdeling van verantwoordelijkheden en taken is nodig voor een zorgvuldig besluitvormingsproces over de invulling van het nieuwe contract. De mate van solidariteit via de solidariteitsreserve is een contractkeuze en daarmee de verantwoordelijkheid van sociale partners, terwijl de nadere invulling met vul- en uitdeelregels primair aan het fonds is.